

Benkei Ildikó

Vasárnapi iskola – szombaton, a határokon túl

Nem rossz szócikknek szántam a címet, valóban szombatonként járunk a határon túli területekre azért, hogy segítsünk a szórványban élőknek magyarságuk megőrzésében. Hogy miért választottuk akkor a *vasárnapi* jelzőt? Mert jelezni kívántuk, hogy folytatni szeretnénk a nagy múltú hagyományt a magunk szerény eszközeivel. Szerettünk volna élni a szó kicsit ünnepi hangulatával is, hiszen felemelő érzés a segítségnyújtásnak ez a módja.

Miről is van szó? Szombatonként, egy hónapban általában egyszer elindulnak a tanár csapatok a határközeli településekről, hogy foglalkozzanak a határon túli gyermekekkel, hogy segítsék őket magyarságuk megőrzésében. Egymáshoz közeli településeket igyekszünk keresni, hogy ne az utazással teljen az idő, így Erdélybe Debrecenből, Karcagról, Békéscsabáról, Törökszentmiklósról járnak a kollégák, a Felvidékre Szentendréről, Esztergomból és – mire ezek a sorok megjelennek – talán már Füzesabonyból is, a Délvidékre Dombóvárról; Kárpátalját pedig Nyíregyháza környékéről vennénk célba. Munkánkat Erdélyben a református egyház, Felvidéken a Magyar Koalíció Pártja, Délvidéken a Vajdasági Magyar Pedagógusok Szervezete segíti. Ők készítik elő a „terepet”, azaz gondoskodnak télen fűtött helyiségről, értesítik a gyermekeket, és ami a legfontosabb: ébren tartják érdeklődésüket az utazások közti időszakokban.

Mit „tanítunk”? A foglalkozások a magyar irodalomra, történelemre, mese- és mondavilágra épülnek, nagyon sok kézműves tevékenységgel kiegészítve. Azért tettem idézőjelbe a *tanítás* szót, mert munkánkkal nem az iskolai tananyagot kívánjuk kiegészíteni, nem is korrepetálni szeretnénk a gyermekeket, hanem azt akarjuk nyújtani, amit az adott településen éppen igényelnek, amire a leginkább szükségük van. Tanítottunk mi már angolt is. Jogos a kérdés: mi köze az idegen nyelv oktatásának az anyanyelv, a magyarság megőrzéséhez? Ezek a gyermekek az igazi szórványban anyanyelvüket idegen nyelvként élik meg, amint kikerülnek a családból például román közegbe. (Könnyebb a helyzet, ha az iskola magyar, hiszen akkor anyanyelvükön beszélnek a gyerekek a nap nagy részében.) Ezért is bátorítalanabbak általában a határon inneni gyermekeknél, nehezebben szólalnak meg. Amikor a kollégánő játékos angolórát tart, nemcsak megszólalniuk kell, de énekelni, szerepelni is, és a gátlások lassan oldódnak bennük.

Ebben az írásban tapasztalatainkból szeretnék átnyújtani egy csokorra valót. Nem titkolt célom az, hogy felkeltsem az érdeklődést a munkánk iránt, szeretném, hogy híre menjen a vasárnapi iskolánknak, sőt szeretettel hívjuk és várjuk az ehhez kedvet érző pedagógusokat.

Bármilyen fáradtak, túlterheltek is a kollégáink, ezeken a szombatokon feltöltődnek. Mindnyáján úgy nyilatkoznak, hogy legalább annyit kapnak, mint amennyit adnak ezeken az alkalmakon: gazdagodnak a gyermekek, a szülők, a falubeliek szeretetével és barátságával.

Munkánk célja a jelenlét a határon túli településeken, a rendszeres visszatérés. Ezzel jelezzük, hogy az ott élő emberek fontosak számunkra, hogy nem hagyjuk őket magukra. Baráti kapcsolatok szövődnek, s bizony jó érzés, hogy mi, a mozgalomban részt vevők is olyan közösséget alkotunk, amelyet nemes cél tart egyben. Mi is számíthatunk egymásra. Hasonlóan gondolkodunk, hasonlóan érzünk, hasonlóak az örömeink és a bánataink. Egy évben kétszer igen nagy örömmel találkozunk egymással a jótékonyági bálunk és egy összetartás alkalmával, amely egyben szakmai értékelés és továbbképzés is.

Visszatérve a módszertani kérdésekre: közös tanmenet alapján dolgozunk, amelyet közös saját tapasztalatok alapján alakított ki egy debreceni kolléganő. A tanmenet különösen a nem magyar vagy történelem szakos, illetve nem tanító diplomával rendelkezőknek jelent nagy segítséget, ugyanis ilyenek is vannak köztünk szép számmal. Bárkit örömmel fogadunk, s ha nem pedagógus az illető, akkor is találunk számára tennivalót. Férjek, nagybacska gyermekek is rendszeres tagjai egyik-másik kijáró csoportnak.

A szakos kollégák sem tudnak azonban szigorúan a tanmenet szerint haladni, mert minden településen más a gyermeklétszám, eltér a tanulók kora, tájékozottsága, érdeklődési köre. Általában óvodáskortól a felső tagozatig látogatnak minket, de akadt már egyetemistánk is, akinek – egész héten az idegen nyelvű egyetemen – hiányzott a magyar nyelv. A kézműves foglalkozás azonban sehol sem hiányozhat. Nagy örömmel készítik kicsik és nagyok a különböző, rendkívül leleményes dolgokat a tananyaghoz vagy a nemzeti, vallási ünnephez kapcsolódva. Ugyancsak népszerűek a drámapedagógiai foglalkozások, amelyeknek nagy előnyük, hogy a nagyobb közösséget is össze tudják kövácsolni, hiszen a darab előadható a szülők, a faluközösség jelenlétében, kiakátozható, felnőttekkel közösen készül a jelmez, a díszlet. Nagyon kedveltek a szabadtéri elfoglaltságok. Erdélyben inkább a környéket járják, honismereti jellegű kirándulásokat tesznek, amelyek segítségével a gyermek nemcsak elmélyültebben ismeri meg környezete látnivalóit, de bemutathatja azokat a messziről érkező pedagógusoknak, így tudatosulnak benne szülőföldje értékei. Felvidéken ijázkodnak a gyermekek – egyre ügyesebben. Szabadtéri népi játékokkal bővítjük a kínálatot, amelyek rendkívül praktikusak, egyszerűek, ugyanakkor visszavezetnek a gyökereinkhez. A délvidéki és a kárpátaljai munkánk még kialakulóban van, ezért ottani tapasztalatokról még korai lenne beszámolni.



1. kép
Körjáték Gyantán Szatyin Ildikóval

Gyakran szegeznek nekem a kérdést, hogyan fogad minket a többségi nemzet, és nem veszélyes-e kijárni. Az utóbbi kérdésekre egyszerű a válasz: honfitársaink ott élnek. A többségi nemzettel kapcsolatban pedig Kallós Zoltán elvét valljuk: tiszteljük a másik népet, de ugyanezt a tiszteletet mi is elvárjuk. Foglalkozásaink nem irányulnak a többség ellen. Segíteni szeretnénk a magyaroknak magyarságuk, anyanyelvük, identitásuk megőrzésében. Látogatnak bennünket olykor-olykor például román gyerekek is, hiszen a foglalkozások híre hozzájuk is eljut. Szívesen látjuk őket, de természetesen alapvető célunkról, a magyar nyelvű kommunikációról nem mondunk le.

A Vasárnapi Iskola Alapítvány civil szervezet, állami támogatás nélkül működik, pártoktól függetlenül. Pályázunk erőnkhez mérten, hogy ne legyen üres a kassza, de önzetlen támogatóinknak köszönhetően most már elértük, hogy ha a kiutazók munkáját nem is, de a tényleges költségeket: benzin, kézműves-foglalkozások kellékei stb. ki tudjuk fizetni. Többől többre lennénk képesek, ám ez a kezdeményezés arra is példa, hogy mennyire nem az anyagiakon múlik a segítség.

Nem az anyagiakon múlik, de azok is nagyon fontosak: debreceni jótékonyági bálunkon újtára indítottunk egy kezdeményezést, *Partiumi pártfogóprogram* néven, amelynek keretében – a csángó keresztszülőprogram mintájára – pártfogókat keresünk, hogy a jó képességű, de szegény gyermekek továbbtanulását biztosítsuk. Az élet szülte az ötletet: kollégáim keserű szájízzel tapasztalták, hogy jó képességű, továbbtanulásra érdemes gyermekek kénytelenek a faluban maradni, mert a szüleik nem tudják vállalni a terheket. Pártfogókat keresünk, akik havi rendszerességgel egy bizonyos összeget juttatnak erre a célra. Az alapítvány pedig vállalja, hogy biztosítja a találkozást, a megismerkedés lehetőségét pártfogó és pártfogolt között, szemmel tartja a gyermek előmenetelét, s arról rendszeresen tájékoztatja a pártfogót. Ebben az elképzelésben is fontos szerepet kap a személyes kapcsolat határon túli és inneni személyek között.

Felhívásunkra elsőként egy szentendrei tanítónő reagált, aki tanítványai körében szeretné elindítani a programot. A gyerekek zsebpénzükből járulnának hozzá hónapról hónapra egy határon túli gyermek boldogulásához, miközben képet alkothatnak magukban a szórvány fogalmáról, a kisebbségi lét nehézségeiről.

Benkei, Ildikó: Sunday School – on Saturday, Beyond Borders

Az írás szerzőjéről

Benkei Ildikó

Magyar Rádió Zrt., Budapest, Magyarország